

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 15 kwietnia 2010 r.

w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny.

Krajowa Rada Sądownictwa po zapoznaniu się z projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny opiniuje go negatywnie, ponieważ w projektowanych przepisach art. 148 § 3 i § 4 Kodeksu karnego powrócono do nieprawidłowej konstrukcji jednoznaczności kary za kwalifikowaną zbrodnię zabójstwa.

Już wcześniej przepisem art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 163, poz. 1363) zmieniono § 2 art. 148 Kodeksu karnego, definiujący kwalifikowaną formę zbrodni zabójstwa. Zmiana ta polegała na dalszym zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za taki czyn – przewidziano, iż kto zabija człowieka w sposób czy też w okolicznościach wskazanych w § 2 podlega jedynie karze 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotniego pozbawienia wolności. Tej samej karze podlegał ten, kto jednym czynem zabił więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo (§ 3 ww. przepisu odsyłający do § 2). Powyższa konstrukcja prawna została zakwestionowana przez Sąd Apelacyjny w Krakowie który wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym. Sąd ten wskazał m. in. że opisana nowelizacja doprowadziła do głębokiej zmiany systemu karania sprawców kwalifikowanej zbrodni zabójstwa, którzy w chwili popełnienia czynu nie ukończyli 18 lat. Ponieważ w myśl art. 54 § 2 Kodeksu karnego nie orzeka się wobec nich kary dożywotniego pozbawienia wolności, zatem można orzec tylko karę 25 lat pozbawienia wolności, a to oznacza całkowite odstępianie od koncepcji względnie oznaczonej kary. Innymi słowy w odniesieniu do tej grupy sprawców czynów z art. 148 § 2 Kodeksu karnego kara została określona skrajnie bezwzględnie. Jakkolwiek sąd pytający podkreślił zwłaszcza sytuację sprawców, którzy w chwili czynu nie ukończyli lat 18, to z uzasadnienia pytania prawnego wynikało jednak, że art. 148 § 2 Kodeksu karnego budził jego wątpliwości konstytucyjne ze względu na ujęcie

sankcji również wobec sprawców, którzy w chwili czynu ukończyli 18 lat, bowiem w obydwu wypadkach sądy nie miały możliwości uwzględnienia czynników indywidualizujących karę.

Wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 roku (P 11/08) art. 1 pkt 15 nadmienionej ustawy z 27 lipca 2005 roku został uznany za niezgodny z Konstytucją RP poprzez to, że został uchwalony przez Sejm bez dochowania trybu wymaganego do jego wydania. W pozostałym zakresie, tj. dotyczącym zarzutów merytorycznych do zaskarżonego przepisu postępowanie umorzono. Mimo to w uzasadnieniu prawnym Trybunał wyraził pogląd, że art. 148 § 2 Kodeksu karnego w zaskarżonym zakresie pozostaje w wyraźnej opozycji w stosunku do założenia przyjętego w art. 54 § 2 Kodeksu karnego. Wyłączenie możliwości stosowania wobec sprawców, którzy w czasie popełnienia przestępstwa nie ukończyli lat 18 możliwości orzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności wskazuje, że zasada adekwatnej reakcji karnej ma tu szczególne znaczenie, tymczasem wobec bezwzględnego brzmienia art. 148 § 2 Kodeksu karnego w odniesieniu do tej grupy skazanych sądy zobligowane są orzec z góry narzuconą karę. Sąd traci jakąkolwiek możliwość uwzględnienia okoliczności czynu oraz okoliczności osobistych dotyczących sprawcy przy wyborze kary. Trybunał zwrócił też uwagę, że w kontekście ograniczenia kompetencji sądów należy zważyć na szerokie, a zarazem ogólne ujęcie kwalifikowanego typu zabójstwa określonego w art. 148 § 2.

W wyniku powyższego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego art. 148 § 2 Kodeksu karnego utracił moc i aktualnie brak w polskim systemie prawa kwalifikowanej formy zbrodni zabójstwa – do takiej zbrodni stosuje się sankcje przewidziane w § 1, tj. jak za zabójstwo w formie podstawowej. Dlatego uzasadnione jest ponowne wprowadzenie kwalifikowanej formy tego przestępstwa. Niemniej przytoczone uwagi pozostają aktualne, tymczasem projektowany art. 148 § 3 (i § 4 zawierający odesłanie do sankcji określonej w § 3) Kodeksu karnego powtarza nieprawidłowości uchylonego art. 148 § 2. W razie uchwalenia ustawy w przedstawionym kształcie znów zaistnieje problem całkowitej jednoznaczności kary wobec sprawców, którzy w chwili czynu nie ukończyli 18 roku życia. Natomiast wobec wszystkich sprawców zostanie drastycznie ograniczona możliwość uwzględnienia okoliczności, o których mowa w art. 53 Kodeksu karnego. Mimo niewątpliwej potrzeby surowego karania za najcięższe zbrodnie, przedstawione rozwiązanie należy uznać za zbyt daleko idące i nadmiernie ograniczające zasadę sądowego wymiaru kary.

Chociaż Trybunał nie wskazał jako podstawy uznania niekonstytucyjności art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku kwestii merytorycznych, projektodawca nie powinien ich ignorować.

Rada przypomina nadto, że niejednokrotnie wskazywała, iż nie należy przeprowadzać zmian prawa, zwłaszcza przepisów kodeksowych, pod wpływem presji opinii publicznej (vide np. opinia z dnia 12 lutego 2010 roku w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw).